

A budapesti Néprajzi Múzeum Magyarország egyik legrégebb kulturális intézménye, mely 1872-ben a Magyar Nemzeti Múzeum egyik osztályaként alakult meg. Első gyűjteménye Xántus János kelet-ázsiai kollekcója volt, majd az 1880-as évektől a magyar nép kultúrájának eltűnően lévő tárgyi világa került a kutatók érdeklődésének homlokterébe, de nem szűnt meg a szomszédaink, a rokon népek és a távoli kontinensek tárgyi világa és életmódja iránti érdeklődés sem. Ma a Néprajzi Múzeum közel negyedmilliónyi műtárgyat őriz, a kontinens egyik legjelentősebb néprajzi intézménye páratlan műtárgyállományával, jelentős archívumával és könyvtárával.

Szombat '11

programunk keretében rendszeresen tartunk épület-történeti vezetéseket. Tájékozódjon honlapunkon!

Adatbázisaink is itt érhetők el:
www.neprajz.hu

Xántus János (1861)

Reguly Antal

Jankó János (1899 előtt)

Vikár Béla (1910)

Bartók Béla, Kodály Zoltán (1912)

Lajtha László (1954)

A Néprajzi Múzeum története

Születésnapjaként 1872. március 5-ét tartja számon a tudománytörténet, amikor **Xántus Jánost** (1825–1894) kinevezték a Magyar Nemzeti Múzeum Ethnographiai Osztályának őrévé. A jogi képzettségű, a szabadságharc honvédtisztjéből az amerikai emigrációban neves természettudományi kutatóvá lett Xántus János vezető muzeológusi megbízatását azon nagyszabású néprajzi kiállítás sikerének köszönhetette, amelyet az általa 1868–1869-ben Kelet-Ázsiában gyűjtött két és fél ezer darabból álló anyagból rendezett. A máig párhát ritkító gyűjtemény egyedüli előzményét a Nemzeti Múzeum anyagában **Reguly Antal** (1819–1858) 92 néprajzi tárgya jelenti, melyet 1843–1845 között az Észak-Ural vidékén élő obi-ugorok között gyűjtött. Xántus János még kinevezésének évében nagyszabású magyarországi néprajzitárgygyűjtést is végzett az 1873. évi bécsi világkiállítás részére. Mindkét gyűjteményének nagyobb része az időközben megszerveződő Iparművészeti Múzeumba került. A mostoha sorsú néprajzi gyűjteményt **Jankó János** (1868–1902) sokrétű szakmai tevékenysége tette valódi múzeumi szervezetté. Az ő nevéhez fűződik a milleniumi kiállítás városligeti néprajzi falujának megteremtése 1896-ban.

A század elején az intézmény Európa egyik vezető szakmúzeumának számított. A Néprajzi Osztály munkatársa volt **Vikár Béla** (1859–1945), aki a világon elsőként gyűjtött népdalokat fonográf segítségével. Munkásságának folytatását jelentette **Bartók Béla** (1881–1945), **Kodály Zoltán** (1882–1967), majd **Lajtha László** (1892–1963) tevékenysége, mely a magyar zenefolklorisztikai kutatásokat a múzeum falai között emelte a nemzetközi élvonalba.

A múzeum formális önállóságát 1947-ben nyerte el, amikor szervezetileg is kivált a Nemzeti Múzeum kötelékéből, és országos hatáskörű önálló intézmény lett. Számos költözködés után 1975-től birtokolja jelenlegi épületét a Parlamenttel szemben. Az első állandó kiállítás 1980-ban nyílt meg *Az őstársadalmaktól a civilizációkig* címmel a múzeum nemzetközi gyűjteményeinek anyagából, melyet 1995-ben a kiállított nagy értékű műtárgyak állagvédelme miatt le kellett bontani. *A magyar nép hagyományos kultúrája* című állandó kiállítás megnyitására 1991-ben került sor. A magyar nyelvterületi egészét bemutató kiállításunk 13 teremben tárja ma is a látogatók elé a magyar parasztság tárgyi emlékeit a 18. század végétől az első világháborúig terjedő időszakig.

Az ezredfordulótól kezdve a Néprajzi Múzeum a muzeológiai kutatások és a néprajzi múzeumi reprezentáció megújításának egyik legfontosabb magyarországi intézményévé vált. A magyar paraszti élet és a távoli kontinensek kultúrájának bemutatása mellett hangsúlyos lett a kortárs társadalmi jelenségek dokumentálása is. Felgyorsult az egyes gyűjtemények feldolgozása és digitalizálása. Jelenleg a múzeumi tárgyak közel negyven százaléka nyilvánosan megismerhető a múzeum honlapján keresztül. A múzeum számos új könyvsorozatot indított el, kutatási programokat szervezett, sikeres hazai és nemzetközi kiállításokat rendezett, múzeumpedagógiai, múzeumandragógiai programokat szervezett. A Kormány 1866/2015. (XII. 2.) számú határozata értelmében a Néprajzi Múzeum új épülete a Liget Budapest projekt részeként a városligeti Ötvenhatosok terén épül fel 2019-ben. A múzeum gyűjteményei pedig a Szabolcs utcában felépülő Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központban kapnak helyet.

Néprajzi Múzeum

PALOTÁBÓL MÚZEUM

NÉPRAJZI MÚZEUM
H-1055 Budapest
Kossuth Lajos tér 12.
+36 1 473 24 00
+36 1 473 24 42
info@neprajz.hu
www.neprajz.hu
FELELŐS KIADÓ:
Dr. Kemecsi Lajos főigazgató

A Néprajzi Múzeum
fenntartója az

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Palota az Országházzal szemben

A 19. század közepétől folyamatosan napirenden volt a Magyar Királyi Kúriának, vagyis a legfelsőbb bíróságnak a jelentőségéhez méltó, új épületben való elhelyezése. A másodfokú bírósági szerepet betöltő Budapesti Királyi Ítéltábla épületgondjai még jelentősebbek voltak, így merült fel annak ötlete, hogy a két bíróságot egy épületben, egy Igazságügyi Palotában helyezték el (két kisebb intézménnyel, a Királyi Főügyészséggel és a Koronaügyész Hivatalával együtt). A megfelelő telek kiválasztásakor alapvető szempont volt a könnyű és olcsó megközelíthetőség,

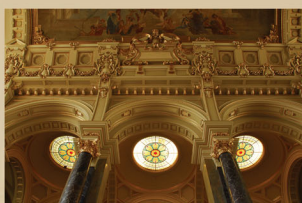
továbbá az előkelő környezet. Mindezen kritériumoknak az V. kerületi Nádor, Alkötmány, Honvéd és Szalay utca által határolt, 1810 négyszögöles telek felelt meg leginkább. Az épület tervezésével Hauszmann Alajost bízták meg 1891 novemberében, akinek terveit 1893-ban hagyta jóvá az igazságügyi miniszter. Az építkezés 1893-tól 1896-ig tartott, a palota ünnepélyes záróképletételére 1896. október 20-án került sor.

Reprezentatív belső terek

Az épület központja és legnagyobb helyisége a két bírósági intézmény, a Magyar Királyi Kúria és a Budapesti Királyi Ítéltábla között elhelyezkedő **központi csarnok, az aula**.

„Az épület belseje sem nélküli a szobordísz. Mindjárt a II-dik előcsarnokban áll Köllő Miklós négy Atlant-alakja, melyek izmos vállakkal a boltozat íveit támasztják.”

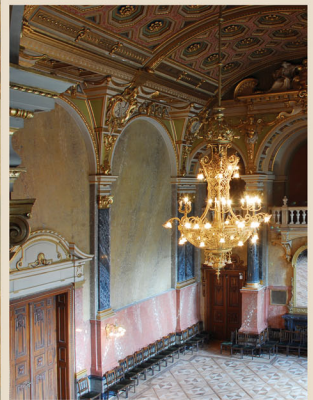
„A falak, oszlopok és korlátok részben valódi, részben stukkómárványból készültek, a padlózatot csiszolt márványlapok födik. A nappali világítást a csarnok keskeny oldalain lévő két hatalmas félkör alakú nyílás és ezek alatt az első emeleten oldalanként 7-7 ablak szolgáltatja... Mindezeket a nyílásokat és a csarnok egyéb ablakait is üvegfestmények díszítik.”

Az aula 24 méter magasan kialakított, stukkóval díszített dongaboltozatos mennyezetét **Lotz Károly nagyszabású falfestménye** uralja: az épület rendeltetésének megfelelően Justitia középponti figurája mellé az Igazság és a Béke, illetve a Bűn és a Megtorlás allegorikus alakja került.

Az első emeleti galéria (előtér) alkotja a **kúria dísztermének** előcsarnokát, amely egyúttal a két bírósági intézmény helyiségeinek összekötésére is szolgált. Az innen nyíló díszterem az épület legnagyobb terme, alapterülete 198 négyzetméter, magassága 12 méter. Páholszerű karzatait a második emeletről közelíthette meg. A terem időszakosan látogatható.

Az épületben működő intézmények 1896 és 2016 között

Igazságügyi Palota, 1896–1948

Magyar Királyi Kúria – déli szárny (jelenleg Politikatörténeti Intézet), Budapesti Királyi Ítéltábla – északi szárny (jelenleg Néprajzi Múzeum), Királyi Főügyészség – magassídföldszint (Néprajzi Múzeum, Kossuth térre néző munkaszobák jelenleg Könyvtár és Etnológiai Archivum, Gazdasági Hivatal), Koronaügyész Hivatala – magassídföldszint (jelenleg Néprajzi Múzeum és Politikatörténeti Intézet, Kossuth térre néző munkaszobák).

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága, 1948

1948-ban az épület bírósági funkciója megszűnt.

Magyar Dolgozók Pártja Munkásmozgalmi Intézete, 1948–1955

1951–1953 között a Múzeumok Központi Igazgatósága alakította át az épületet.

Az 1957 óta kettéosztott épület intézményei

A déli épületrész, az egykori Magyar Királyi Kúria és a Korona-ügyészség területe:

MSZMP Párttörténeti Intézete, 1957–1989

Magyar Szocialista Párt Politikatörténeti Intézete, 1989–1998
Politikatörténeti Intézet, 1998-tól

Az északi épületrész a központi csarnokkal (aula), az egykori Budapesti Királyi Ítéltábla és a Magyar Királyi Főügyész Hivatal területe:

Magyar és Nemzetközi Munkásmozgalmi Történeti Múzeuma, 1953–1957

Magyar Nemzeti Galéria, 1957–1973

Néprajzi Múzeum, 1973-tól

A királyi ítéltábla díszterme a második emeleten, az épület keleti, Vajkay utca felőli oldalának középkiszögellésében található, alapterülete 140 négyzetméter, magassága kilenc méter. Díszteremfunkciója mellett nagyobb perek tárgyalásakor tanácssteremként is használták. Ez a terem az egyetlen, amely szinte teljes egészében megőrizte eredeti állapotát, a berendezéséből csak egy nagyalakú, Ferenc Józsefet ábrázoló festmény hiányzik. Előadó- vagy konferenciateremként funkcionál napjainkban is, csak ezeken a programokon kerül sor a megnyitására.